Слоўнік*

Авїе (авне)	адразу, неадкладна, хутка
аггелъ	анёл
азъ (азь, аз^s)	я
акрида	саранча
алавастръ	пасудзіна з алебастру
алекторъ (алекторь, алекъторъ)	певень
ал^{s}чюць, ал^{s}чоущїи (альчоуць)	згаладалы
аможе (ѡможе)	куды
анепьсеи	сын брата або сястры, пляменнік
април	красавік
ароматъ (арѡматъ)	духмянасць, духмяныя рэчывы
архїерѣи (архїереи, архїинереи, архїинерѣи, архиїерѣ'', архнерѣи, архнереи, архїерѣ'', ар^{s}хиїерѣи, ар^{s}хїинереи)	першасвяшчэннік, агульная назва для вышэйшых чыноў духавенства
архисѵнагогъ (ар^{s}хисѵнагогъ, архїсѵнагогъ)	старэйшына, галава сінагогі
ар^{s}хитриклїнъ (ар^{s}хїтриклинь)	распарадчык бяседы
аще	калі; ці
Багряница	парфіра
багрянъ	пурпурны
бгоносецъ	той, хто верыць у Бога, натхнёны Богам, носіць Бога ў сваім сэрцы
бгопрїимецъ	той, хто прыняў Выратавальніка на рукі
безводное мѣсто	суша
безоумїе	шаленства
безоумъство	шаленства
безъѡчьство	бессаромнасць, нахабства
бесчаденъ	бяздзетны
бичь	бізун
блговѣствованїе (блговѣствованне,	

---

* У слоўніку загаловачныя словы знамянальных часцін мовы прыводзяцца ў сваіх зыходных формах: назоўнікі, асабовыя займеннікі і колькасныя лічэбнікі ў форме назоўнага склону адзіночнага ліку, прыметнікі, прыметнікавыя займеннікі, парадкавыя лічэбнікі, дзеепрыметнікі – у форме назоўнага склону адзіночнага ліку мужчынскага роду, дзеясловы – у інфінітыве.
Слоўнік адлюстроўвае графіка-арфаграфічныя асаблівасці Слуцкага Евангелля, таму пры наяўнасці некалькіх варыянтаў аднаго і таго ж слова ў якасці загаловачнага выступае найбольш частотны ў рукапісе варыянт. Пагэтаму напісанне загаловачных слоў у дадзеным слоўніку можа адрозніваццa ад іх напісанняў у іншых лексікаграфічных крыніцах. Калі слова ўжываецца з пэўнымі асаблівасцямі – мае трывалае ўжыванне паерыка, цітлы, вынасных літар – гэты воблік захоўваецца і ў загаловачным слове.
Прыметнікі і дзеепрыметнікі прадстаўлены ў поўнай і кароткай форме, калі гэтыя дзве формы маюць месца ў рукапісе.

бл҃говѣствѡваниє)	евангелле
бл҃говѣстїє (бл҃говѣстиє)	добрая вестка; евангелле
бл҃говѣстникъ (бл҃гѡвѣстникъ)	евангеліст
блазнити сѧ	абурацца
близъ	блізка, паблізу
блюдо	блюда, талерка
болїи (бѡлїи)	большы
болѧщь, болѧщїи	хворы
бранити	забараняць
брань	барацьба, бой, бітва
брашно (брашьно)	ежа
брегъ (брѣгъ)	бераг, абрывісты схіл
бренїє	гліна
бръвно (бръвѕно, бръвѕнѡ)	бервяно
боуи	шалёны, звар’яцелы
боурѧ	бура, навальніца
бчела	пчала
бѣлилѕникь	бялільшчык
бѣсенъ, бѣсныи (бѣсѕныи, бесень)	шалёны
бѣсовати сѧ	шалець, раз’юшвацца
бѣсъ	злы, нячысты дух
Вадити	паклёпнічаць, вінаваціць
ваїє	галіны (пальмавыя)
варити	ісці наперадзе
варъ	спёка, гарачыня
варь	сын
варѩи	той, хто ідзе наперадзе
ведро	добрае надвор’е
велбоудъ (велбȣдъ, велбѫдъ, вльбоудъ)	вярблюд
велбоуждь	вярблюджы
велїи (велии)	вялікі; моцны (пра голас)
вервь	вяроўка
верига	ланцуг
весь	вёска
винарь	той, хто апрацоўвае вінаград
вино	віно; вінаградная лаза
виноградъ	вінаграднік; вінаградная лаза
виѳезда	купель у Іерусаліме для авечак якіх прыносілі ў ахвяру

влаати сѧ	калыхацца, гайдацца
вл͠дка	правіцель
власфимисати	блюзнерыць, зневажаць Бога
власфимїа (власфи́ѵмїѧ)	блюзнерства
власъ	волас
водити	вадзіць, суправаджаць
водоносъ	пасудзіна для вады
волѣти	хацець
вонѧ	пах, духмянасць
востокъ (въстокъ)	усход
вранъ	воран
врата	вароты
вращати сѧ	вяртацца
врътоградъ	сад, агарод
врътопъ (врът^{s}пъ)	сад, агарод; прытон
врѣмененъ	часовы, непастаянны
врѣмѧ	час, перыяд; зручны момант, належны тэрмін
врѣтище	адзенне з грубай тканіны
всѧкъ (всѧкь)	усялякі
вторицею (вторїцею)	у другі раз, паўторна
вторыи (въторыи)	другі; другасны
въводѧи (въвъдѧи)	які ўводзіць
въдворити сѧ	усяліцца
въжагати	запальваць
въжаждати сѧ	адчуць смагу; моцна захацець
възалкати сѧ	выгаладацца
възвѣстити (възъвѣстити, въз^{s}вѣстити)	паведаміць, расказаць
възгл͠ати (въз^{s}гл͠ати)	загаварыць
възгласити (въз^{s}гласити)	ускліўнуць; пазваць
въздрастъ (въздрасть, възрастъ)	узрост
въздѣти	узняць
възлюбити	палюбіць
възненавидѣти (възненавїдѣти, въз^{s}ненавидѣти)	зненавідзець
възнеп^{s}щевати	думаць, выказваць меркаванне
възрадовати сѧ	узрадавацца
възрѣти	паглядзець
възъглав^{s}ница	падушка
възъпити (възопити, въз^{s}пити)	ускліўнуць

въкоупѣ	разам; адначасова
въкоусити	паспытаць
вълагалище	сумка, мяшок
вълѣзти (влѣзти, в^{s}лѣзти, вълѣсти)	увайсці
вънѣтати	закідваць
вънезаапоу (вънезапоу)	нечакана
вънимати	слухаць
вънити (внити, в^{s}нити)	увайсці, уступіць
вънꙋтрьоудѫ (в^{s}ноутрьоудѫ, въноутрьѫдоу)	унутры
вънѣ	звонку
вънѣоудоу (вънѣѫдꙋ)	звонку; па-за чым-небудзь
въпросити	спытаць
въскоую	чаму, для чаго
въслѣдовати	ісці за кім-небудзь
въспрїѩти (въсприѩти, въспрїѩти)	прыняць, атрымаць
въспѧть (въспѧт; въспѧт^{s})	назад
въстръгноути	вырваць
въсоудѣ	паўсюль
въсходити	узыходзіць, усходзіць
въсхотѣти	захацець
въсхыщати (высхыщати)	хапаць, выкрадаць
въторопръваѧ соубота	першая субота пасля другога дня яўрэйскай пасхі
въцр҃ити сѧ	пачаць царстваваць, панаваць
вынѫ (выноу, выиноу)	заўсёды, пастаянна
высвободити	вызваліць
выѧ	шыя
вѣдѣти	ведаць
вѣнець	карона, вянок
вѣроуѧи	які верыць; той, хто верыць
вѣтръ	вецер
вѧще	больш
вѧщьшїи (вѧщ^{s}шии)	большы
вѷс^{s}сонь	тонкае палатно
Гвоздиньный (гвоздин^{s}ныи)	цвіковы
генварь	студзень
глава	галава; глава
глад	голад
гласъ	голас

гл҃ати (глаголати)	гаварыць; называць
глашати	зваць; называць
гл҃ъ (глаголъ)	слова, мова
гл҃ѧи	які гаворыць; той, хто гаворыць
глѧдати	глядзець
гноинъ	пакрыты язвамі
гнѣвати сѧ	злавацца
гнѣвающи сѧ	які злуецца
година	час
гѡд	час
горїи	горшы
горница	верхняе памяшканне
господинъ (госпѡдинъ, госпѡдинъ, госьподинъ)	пан, гаспадар
господь (г҃ъ, госпѡд)	Бог, Гасподзь; пан, гаспадар
гостинникъ (гостин^{s}никъ)	утрымальнік гасцініцы, пастаялага двара
гостинница (гостин^{s}ница)	гасцініца, пастаялы двор
градъ	горад
гробъ (гръбъ)	магіла, склеп
гръдыни	фанабэрыстасць, напышлівасць
гръздь	гронка
грѧдыи	які набліжаецца; будучы
грѧсти	ісці
гоуба	губка
гоугнивыи	косназыкі
Даати	даваць
далече	далёка
два на десѧте	дванаццаць
дверникъ	брамнік
дверница	брамніца
девѧть десѧт (девѧт десѧт, девѧт^s десѧт)	дзевяноста
декамбрїи	снежань
десница	правая рука
десныи (дѣсныи)	правы
дивїи	дзікі
дивити сѧ	здзіўляцца
длъженъ	павінен
длъжьникъ (д^{s}лъжникъ)	даўжнік
днесь (днес)	сёння

дн҃еш^{s}нии	сённяшні
довлѣти	хапаць, быць дастатковым
довлѣть (довьлѣть, довлеть)	дастаткова
доколѣ	да якога часу
дольныи	ніжні, зямны
домовитъ	які мае дом або клапоціцца пра дом
домъ божїи	храм
домыслити сѧ	уявіць сабе
донелико	пакуль
доселѣ (досѣл)	да гэтага часу
достоить (достоит^{s})	трэба
достоıанїе (достоанїе)	спадчына; маёмасць
древле	раней, некалі
древо	дрэва
дръкол^{s}	палка
дрѧселовати	смуткаваць
дрѧхлъ	сумны, журботны
дщи (д^{s}щи, дъщи)	дачка
дъждити	пасылаць дождж
дъждь (дождь)	дождж
дъндеже (дъндеж^{s}, дондеже, дондеж^{s}, дън^{s}деже, дъньдеже, дъндеж, дон^{s}деж^{s})	пакуль не; пакуль
дъщица	дошчачка
дѣвица	дзяўчына; цнатлівая, нявінніца
дѣлатель	той, хто апрацоўвае зямлю
дѣтищь	дзіця
дѣтотворити	зачынаць
Єгда	калі
еда	хіба, няўжо; каб не; каб
единородныи	адзіны (пра дзіця ў бацькоў)
езеро	возера
елеи	ялей
елико (елїко, еликѡ)	колькі; наколькі
еликъ	які
емати	браць
епендитъ	верхняе адзенне
етеръ	нейкі, нехта

Жаждати	вельмі хацець
жатель	жнец
ждрѣбїи	жэрабя
ждрѣбѧ (ждребѧ, жрѣбѧ)	жарабя
желати	жадаць
жена	жанчына; жонка
женескь	жаночы
жестосръдїє (жестосръдиє, жестосьрдїє)	бязлітаснасць, бессардэчнасць
животныи (живо тныи, животѕныи, живѡтѕныи)	жыццёвы
животъ (живѡт, живѡтѕ, живо т)	жыццё
житница (житѕница)	свіран, клець
житомѣренїє	пэўная колькасць, мера зерня
жрьновъ	жорнавы
жрътва	ахвяра
жьнѧи	які жне; жнец
Ѕло	зло
ѕлословити	зласловіць, праклінаць
ѕмїѧ (ѕмїа, ѕмиѧ)	змяя
ѕѣло (зѣлѡ)	вельмі
Задѣти	прымусіць
заимодавецъ	той, хто пазычае
законникъ (законѕникь, законѕнїкь)	знаўца рэлігійнага закону
заматерѣти	састарэць
занє	таму што; пагэтаму; калі
западъ	захад
заповѣдѣти	загадаць
запрѣтити	забараніць
заоутра	раніцай
зачало (зачѧло, зачѧлѡ)	пачатак
заѩти	пазычыць; зачыніць, закрыць
звѣѕда	зорка
здравъ, здравыи (здравъ)	здаровы
здѣ (здє, зьдѣ)	тут
землѧ	зямля; краіна; суша
златица	залатая манета
злѣ	цяжка
знаменїє (знамениє)	знак; цуд, дзіва; прыкмета
знати	ведаць; усведамляць

знати моужа	быць у інтымных адносінах
зной	гарачыня
зракъ	погляд; знешні выгляд
зръно гороушно (зръно гороуш^{ѕ}но, ѕръно гороушично)	гарчычнае зерне
зрѣти	бачыць, глядзець
Їаноуарь	студзень
игемонъ	правіцель
иглинъ	іголкавы
идеже (идѣже)	дзе
идыи	які ідзе
иже	які, каторы
избытокъ	лішак; рэшткі
изводити	выводзіць
извѣстно (извѣсьтно)	дакладна
издалече	здалёк
издѣтьска	з дзяцінства
излиха (из^{ѕ}лиха)	праз меру, занадта
изнемогати	знемагаць
изъвъноу	звонку
изъꙗснити	растлумачыць
изъжтръждꙋ (изьютрьоудꙋ)	знутры
изыти	выйсці
изꙗти	выняць
їматисма	адзенне
имоущь, имоущїи (имꙋщь, имꙋщїи)	які мае што-небудзь; той, хто мае што-небудзь; багаты, заможны
имыи	той, хто мае што-небудзь
имѣнїе (имѣние)	маёмасць
иноудѣ	іншым шляхам
инъ	іншы; нейкі, некаторы
искони	ад пачатку
ископати	раскапаць, выкапаць
искрънїи (искрьнїи)	блізкі
исплѣти	выпалаць
исповѣдникъ (исповѣдникъ, исповѣд^{ѕ}никъ, исповѣднїкъ, исповѣдник)	святы, які зведаў вялікія пакуты за Хрыста, але застаўся жывым

испытати	праверыць, выпрабаваць; даведацца
источникъ (источьникъ)	крыніца; паток
истръгати	вырываць
истѧзати[1] (истѣзати[1])	адбіраць
истѧзати[2] (истѣзати[2])	спытаць; патрабаваць
исцѣлевшїи (исцелѣвⷭшїи, исцѣлѣвшїи, исцѣлевъшїи, ї́сⷭцѣлѣвшїи)	ачунялы
исцѣлити (исьцѣлити, ї́сцѣлити, ицѣлити, ицѣлїти)	вылечыць
исходити (исходити, исхѡдити)	выходзіць
ї́оуль (ї́оул)	ліпень
ї́оунь	чэрвень
ищаи	той, хто шукае
Каженикъ	еўнух
камо	куды
катапетазма	завеса
кинсъ	падатак
класъ	колас
клевретъ (клеврѣтъ)	таварыш
кленоущїи	той, хто кляне
клѣть	каморка
книгочїи	вучоны чалавек, знаўца закону
книжникъ (книжникь, книжⷭникъ, книжⷭникъ, книжнїкь, книжнїкь, книжьникъ, кⷭнижникъ)	вучоны чалавек, знаўца закону
кнѧѕь (кнѧзь, кн҃зь, кн҃ѕь)	правіцель, валадар
козлищь	казляня
кокошь	курыца, квактуха
колиждо (колиждо, колижⷭдо, колижⷭдо, колиждо, колиждѡ)	які б ні; дзе б ні; калі
колико (колїко)	як; колькі
колми (кольми, колⷭми)	наколькі, як; чым
колѣно	калена; пакаленне
кондранⷭтъ	рымская манета
копръ	кроп
кѡрабицъ	лодка
корванъ	дар Богу, ахвяраванне ў царкоўную казну
кошница (кошнїца, кѡшница)	кош

кратъ	раз
кринъ	лілея
кровъ	дах; шацёр
кротокъ, кроткїи	лагодны, рахманы
крѣплїи (крѣпьлїи)	больш моцны
коудѣ	куды
коупно	разам; адначасова
коупѣль (коупель, кꙋпѣль)	купель, купальня
коустодїѧ (кꙋстодиѧ, коустодиа)	варта
кълючити сѧ (ключити сѧ)	здарыцца
къснѣти (коснѣти)	марудзіць, затрымліваць
кыи	які
кѵ́минь	кмен
Лакть	локаць
ланита (ланїта)	шчака
лаѿтель	каварны, вераломны чалавек
лжа (л^{s}жа)	хлусня, няпраўда
лентии	ільняны ручнік
лентионъ	ільняны ручнік
лесть (льсть)	хітрасць, ілжывасць
ливанъ	ладан
ликъ	колькасць; карагод
листвїе (листвие, листвїє)	лісце
литра	мера вагі
лихоимство (лихоим^{s}ство)	карысталюбства
лице	твар
лишше (лиш^{s}ше)	акрамя, больш, звыш
лобзанїе (лобзание)	пацалунак; цалаванне
ловецъ	лавец, паляўнічы
ловитва	лоўля, здабыча
ложесна	улонне
лоно	улонне
лоукавьствїе	хітрасць, хітрыкі
лоуна (лꙋна)	месяц
лоучши (лоучьши, лоуч^{s}ши)	лепшы
лъжепророкъ (лъжепрѡркъ, л^{s}жепрѡркъ)	ілжэпрарок
лъжесвѣдѣтельство (лъжесвѣдтельство, л^{s}жесвѣдѣльство)	ілжэсведчанне
лъжесвѣдѣтельствовати (л^{s}жесвѣдѣтельствовати,	

лⷭжесвѣдѣтелствовати)	ілжыва сведчыць
лъжехристъ	той, хто выдае сябе за Хрыста
льстець	ліслівец
льстити	падманваць; хітраваць
лѣпⷭта	дробная манета
лѣто	год
лѣха	града, рад
любодѣицъ	распуснік, чалавек амаральных паводзін
любодѣꙗнїє (любодѣание, любодѣанїє)	распуста, разбэшчанасць
лютѣ	моцна
Маломощь	калека; бядняк, жабрак
масло	алей
масть	міра
метати (мѣтати)	кідаць
мимоидыи	той, хто абыходзіць, праходзіць міма
мимоходити	абыходзіць, праходзіць міма
младенець (мьладенець, младенец)	немаўля
млънїи	маланка
мнасъ (мънасъ, мнась)	грашовая адзінка
мнити	думаць, меркаваць
мнїи	меншы; малодшы
многощи	шматкратна
множицею (множїцею)	часта, шматкратна
множство (множⷭство, мнѡжⷭство, мнѡжство, мьнѡжⷭство)	мноства
моръ	мор, пошасць
мрѣжа (мрежа)	рыбалоўная сетка
моужь (моужⷭ, мꙋжь, мѫжь)	мужчына; муж
мыслити	думаць
мысль	намер, задума; розум
мытарь	зборшчык падаткаў
мытница (мытⷭница, мытнїца)	месца збору пошлін
мьзда (мъзда)	плата, узнагарода; дар
мѣдница	дробная медная манета
мѧтва	мята
Навечерїє	пярэдадне свята

нагъ (нагь)	голы
наемникь (наемникъ)	наёмны работнік
назнаменовати	абазначыць, указаць
насытити	накарміць
насытити сѧ	наесціся
наоустити	падвучыць
наꙗти	наняць
небрѣщи (небрещи)	пакідаць без увагі
негли	магчыма; чым
негодовати (негѡдовати)	абурацца, гневацца
недоугъ	немач, хвароба
недоуженъ, недоужныи (недоужьныи, недоужныи, недоуж҃ныи, неджж҃ныи)	хворы
неже	чым; і не, ні
нескоусенъ	безразважны
неистовъ (неистовь)	шалёны
неключимъ, неключимыи	бескарысны
ненавидѧи	той, хто ненавідзець
неплоды	бяздзетная
непраздна, непразьднаѧ (непразднаѧ)	цяжарная
нерадити	не прыкладаць намаганняў; не турбавацца
нестроенїе	збянтэжанасць
низвести сѧ	упасці
низвѣсити	апусціць, спусціць
низложити	скінуць; перамагчы каго-небудзь
низъити (низ҃ити)	сысці, спусціцца
низъриноути (низ҃риноути)	скінуць
нищь, нищїи (нищии)	бедны
ножница	ножны
ноемврїи (ноемврїи, ноем҃рїи)	лістапад
Оба на десѧте (оба на десѧт, оба на десѧт҃)	дванаццаць
обаче	аднак, але
обиновати сѧ	гаварыць адкрыта
обитель (ѡбитель)	жыллё, келля
область (обласьть, ѡбласть)	улада, праўленне; тэрыторыя, край
облобызати	пацалаваць
ѡбльстити	спакусіць; падмануць

облѣкати (облекати, ѡбьлѣкати, ѡблекати)	апранаць
ѡброучникъ	заручаны, жаніх
обрѣтати (ѡбрѣтати)	набываць
обыти (ѡбыти)	абысці
обьглѧдати	аглядаць
ѡбѣсити сѧ	павесіцца
ѡбѣщникъ (ѡбѣщникь)	таварыш, супольнік
овь	той; нейкі
одебелѣти	агрубець
одеждити сѧ	апрануцца
одесноую (ѡдесноую, одѣсноую, ѡдѣсноую, одеснꙋю, ѡдеснꙋю, одесьноую)	з правага боку
ѡдесѧтьствовати (ѡдесѧѿ̾ствовати)	аддаць дзесяціну
одръ (одьръ, ѡдръ)	пасцель
окрестныи (окрⷭтныи)	навакольны
окрестъ (окрⷭтъ)	каля, вакол
ѡктѧврь (ѡктоврїе)	кастрычнік
ондѣ (он̾де, ѡн̾де, ѡн̾дѣ)	там
он̾сица	адзін, нейкі
оплътъ (оплотъ)	агароджа, сцяна
опрѣти сѧ	абаперціся
оскръбѣти	засмуціцца
ослабети	знясілець
ослабьленъ, ѡслабленыи (ѡслабьленъ, ослаблен̾ныи)	знямоглы
ѡсмыи на десѧть	васемнаццаты
осмь (ѡсмь)	восем
острогъ	агароджа
осѣнити	ахінуць, агарнуць
ѿв̾сюдѫ	адусюль
ѿвѣщати	адказваць
отити (ѡтити)	адысці, пайсці
ѿкоудоу (ѿкꙋдоу, ѿкоудꙋ, ѿкꙋдꙋ, ѿкоудѫ, ѿкѫдꙋ, ѿкꙋ́доу)	адкуль
ѿнелиже (ѿнелиж̾, ѿнелѣже)	з таго часу, як
ѿнюдоуже (ѿнюдоуж̾, ѿнѫдꙋж)	адкуль
ѿраднѣе (ѿраднее, ѿраднѣе)	лягчэй
ѿрицати сѧ	адмаўляцца
отроковица (отроковїца, ѡтроковица)	дзяўчынка-падлетак
отрокъ (отрокь, отрѡкь, ѿрокъ, ѡтрокъ, ѿрокь,	

ѡтрокъ)	хлопчык-падлетак
отрочищь (ѡтрочищь, ѿрочищь)	хлопчык, дзіця
отрочѧ (отроча, отрѡчѧ, ѡтрочѧ, ѿрочѧ)	дзіця
отрьти	выцерці
ѡтселѣ (ѿтселѣ)	ад гэтага часу
ѿтоудоу (ѿтоудꙋ, ѿтоудѫ)	адтуль
ѿходити	адыходзіць
отѧгчати	абцяжарваць
ѡцетъ (оцѣтъ)	воцат
ошоую (ошоуѫю, ѡшоую, ошоуѫю, ѡшоуюѫ)	з левага боку
Пажить	сенажаць, паша
пакы	зноў, яшчэ; таксама; акрамя таго; потым
пакыбытїе	будучае жыццё
пасти[1]	упасці
пасти[2] (пасьти)	пасвіць
пастырь	пастух
паче	больш; нават
песъ	сабака
пещи сѧ	клапаціцца
пиганъ	рута
пискати	іграць на жалейцы
пища	ежа, харчы
плавъ	залацісты
платъ	тканіна, палатно
плачоущїи	які плача; той, хто плача
плащаница	палатно
плоть (плъть, плѡть, пьлот^{s})	цела
плъдствовати	пладаносіць
пльза (плъза)	карысць
плѣвелъ (плевелъ, пьлѣвелъ)	пустазелле
плѣще	плячо
плѧсати	танцаваць
повапленыи	пафарбаваны
повелѣти (повѣлѣти)	загадаць; дазволіць
повѣдѣти	паведаміць, расказаць
подвизати сѧ	імкнуцца, спяшацца
пѡдꙗрем^{s}ничь	які належыць рабочай жывёле
поздѣ	позна

позобати	здзяўбці
позоръ	відовішча
пѡл[ѕ]ма	папалам
полоуноць	сярэдзіна ночы, поўнач
полъ[1] (пѡлъ[1])	палова
полъ[2] (пѡлъ[2])	бераг
помавати	падаваць знакі
поморїє (поморие)	прымор’е
помышлѧти	думаць; задумваць
поноудити	прымусіць
порфира	пурпур, багатае адзенне пурпурнага колеру
посагати (посѧгати)	выходзіць замуж
послоушати (посьлоушати)	паслухаць; падпарадкавацца
послѣдствовати	ісці следам
послѣдь	пазней, потым
посмражати	азмрочваць, засмучваць
поспѣшествоующь	які садзейнічае, дапамагае
посрѣдѣ (посьрѣдѣ, посрѣд, посрѣде, посрѣди)	між тым; сярод, пасярэдзіне
пострадати (пострадти)	пацярпець, папакутваць
постыдити сѧ	засаромецца
потребити (потрѣбити)	вычысціць, прачысціць
потщати сѧ	пасляшацца; пастарацца
похоть	жаданне
почивати	адпачываць
почто (по что)	для чаго, навошта
поꙗти (поѧти, поати)	узяць, браць
поꙗти женоу	ажаніцца
преторъ (преторь, прѣторъ, прѣторь)	палац
приемлѧи	той, хто прымае
приемыи (приемыї)	які прыняў; той, хто прыняў
призвати	паклікаць
призрѣти	паглядзець
прикровенъ (прикровень)	прыкрыты
прилежно (прїлѣжно)	старанна
приникноути	схіліцца
присвѧноути (присвѣноути)	завянуць
приставленїе	лата
приставникъ	той, хто кіруе
пристоупити (пристȣпити)	прыблізіцца, падысці

пришедыи	які прыйшоў
пробости	пракалоць
прозирати	станавіцца відушчым
пропѧти	распяць
пропѧтие	ракрыжаванне; распяцце
прорещи	прагаварыць
просѧи	які просіць; той, хто просіць
протесати	рассекчы
протръгноути сѧ	прарвацца
проужати сѧ	біцца ў канвульсіі, мучыцца
проужие	саранча
пръвъ, пръвыи (прьвыи, первыи)	першы па парадку; галоўны
пръвѣнецъ (пръв ѣнецъ, пръвѣнець)	першы сын
пръстень	пярсцёнак
пръстъ	палец
прьси	грудзі
прѣдавыи	які здрадзіў; які падмануў; той, хто здрадзіў; той, хто падмануў
прѣдати	здрадзіць; падмануць
прѣдаѧи	які здраджвае; які падманвае; той, хто здраджвае; той, хто падманвае
прѣдсѣданїє	ганаровае месца; сядзенне на ганаровым месцы
прѣдѣлъ (прѣделъ, предѣлъ)	мяжа; тэрыторыя
прѣждесѣданїє	ганаровае месца
прѣизбыти	прымножыць
прѣити (преити)	ісці наперадзе
прѣльстити (прѣльсьтити, прельстити)	падмануць
прѣлюбы дѣети	пралюбадзейнічаць
прѣлюбы творити	пралюбадзейнічаць
прѣмнїи	супрацьлеглы
прѣполовленїє (прѣполовление)	палова
прѣтити	дакараць; загадваць; засмучацца
прѧ	спрэчка; суд; судовы працэс
прѧмо	насупраць
птенецъ	птушаня
поустити моужа (женоу)	развесціся
поущеница (поущенїца)	разведзеная жанчына
пьѧи	які п’е; той, хто п’е
пѣнѧжьникъ	той, хто мяняе грошы

пѣнѧзь (пѣнѧѕь, пенѧзь)	грашовая адзінка
пѣшь	пешы
пѧтелъ (пѧтель)	певень
пѧтокъ (пѧтѡкъ, пѧтѡкь)	пятніца
пѧтыи на десѧте	пятнаццаты
пѧть десѧте (пѧт^{s} десѧт^{s}, пѧт҃ десѧт҃)	пяцьдзесят
Рабъ	нявольнік; слуга
рабыни	нявольніца; служанка
рав^{s}ви (равви, рав^{s}вї, равви)	настаўнік
развѣ (раз^{s}вѣ)	акрамя
рака[1]	магіла, грабніца
рака[2]	неразумны чалавек
рало	плуг
рамо	плячо
раскаати сѧ	пакаяцца
распоудити	разагнаць
растлити	знішчыць
расточити (расьточити)	раскідаць; растраціць
растръгноути	разарваць
растръзати	парваць
рекыи	які гаворыць
реченое (реч҃ное)	выказванне
рещи (рѣщи)	сказаць, гаварыць; называць
риза	верхняе адзенне
рожденїє (рождение)	нараджэнне; радня
рождие (рождие)	галіна, парастак
рожцы	струкі, шалупінне
розга	галіна
роптати (ръптати)	выказваць незадавальненне, наракаць
ротити сѧ	клясціся
роугати сѧ (рꙋгати сѧ)	здзекавацца, насміхацца
ръпетъ	нараканне; шум
рыбарь	рыбак
рѣпїє	дзядоўнік
Саддоукѣи (саддоукѣи, сад^{s}доукѣи)	прадстаўнік іудзейскай секты
самолич҃нѣ	асабіста
сапогъ	бот, чаравік

сатъ	мера сыпучых рэчываў
свѣдѣнїє	сведчанне
свѣкры	свякроў
свѣтилникъ (свѣтил^{s}никъ, свѣтїлникъ, свѣтилникъ)	каганец; свяцільня
свѣщнїца	падсвечнік
свѧзень (с^{s}вѧзень)	вязень
седмицею	сем разоў
седмищи	сем разоў
седмь	сем
седмь десѧт (седмь десѧт^{s})	семдзесят
секира	сякера
селныи (сел^{s}ныи)	палявы, лугавы
село	месца пасялення; маёнтак; поле
септевьрїє	верасень
сестричищь	сын сястры
сиє	гэта
сїкеръ	хмельны напой
синаксарь	збор гістарычных звестак пра свята або пра якога-небудзь святога
сирѣчь (сирѣч, сиреч, сиречь)	гэта значыць
сицевыи	такі
сквозѣ (сквоѕѣ, съквозѣ)	скрозь
скврънити (сьскврънити)	брыдкасловіць
скорпїи	скарпіён
скровъ	тайнік
скръбѣти	смуткаваць, тужыць, шкадаваць
скръбь	смутак, жаль
скоуделница	гліняны збан
скоудель	чарапок, чарапіца
слоукъ	згорблены
слѣпъ, слѣпыи	сляпы
смоковница (смоков^{s}ница, смоков^{s}нїца, смокѡв^{s}нїца)	смакоўніца
смоутити сѧ	засаромецца
смѣжити	заплюшчыць (вочы)
смѣренїє	пакорлівасць
смѣренъ	пакорлівы
смѣрити сѧ	панізіцца; пакарыцца
смѣшениє	сумесь

снити сѧ	сысціся
снѣдати	з’ядаць
снѣдь	ежа
солило (сѡлило)	блюда, талерка
сопецъ	музыка, які грае на трубе, жалейцы
спекоулаторъ	кат
спѡдобити сѧ	удастоіцца
срачица	кашуля
среброникъ (сребрьникъ, сребрѫникъ)	сярэбраная манета
срѫпъ	серп
срѣтати (сретати)	выходзіць насустрач; сустракаць
срѣтенїє (сретѣнїє, сретѣниє)	сустрэча
стадїи	мера даўжыні
старецъ	старэйшына; продак
старѣишина	правадыр, старэйшына
статиръ	сярэбраная ці залатая манета
стезѧ	дарога, сцежка
стражда (сьтражда)	варта, ахова; адрэзак часу ў чатыры гадзіны паміж зменай варты ноччу
страждати	пакутаваць
страждоущь, страждоущїи	які пакутуе; той, хто пакутуе
страна	бок, край; краіна, мясцовасць
стран^ѕныи	падарожнік, вандроўнік
страхованїє	з’ява, якая выклікае страх
страшливъ	напалоханы, які баіцца
строупъ	рана, язва
стоуденецъ	калодзеж; яма
стоудодѣꙗнїє	ганебная, саромная справа
стъгна	вузкая вуліца, завулак
стькланица (сьтькланица)	шкляная чаша для піцця
стѣзати сѧ (сътѧзати сѧ, стѣзатис)	спрачацца
стѣзати сѧ ѡ словеси	разлічвацца (згодна з дамоўленасцю)
стѧжанїє (стѣжанїє)	маёмасць, уласнасць
стѧжати	утрымаць, захаваць (пры сабе); выратаваць
соудище	судзілішча
соучець (соучец)	сучок
соущь, соущїи (сѹщь, сѫщь, сѹщїи)	які ёсць, які знаходзіцца; той, хто ёсць, той, хто знаходзіцца
съблазнити	спакусіць

съблазнъ	спакуса
съвокоупити сѧ	уступіць у палавыя адносіны
съвѣдѣти	ведаць, разумець
съглѧдати	агледзець
съжизати	спальваць
създати	пабудаваць; стварыць
съзирати сѧ	пераглядацца, глядзець адзін на аднаго
съкровень	схаваны
съкровище (съкровїще)	тайнік; сховішча; скарб
съмысльно	разумна, разважліва
сънити (снити, с^{s}нити)	сысці ўніз, спусціцца
сънмище (сън^{s}мище, съньмище, соньмище, сомнище, сон^{s}мище, сонмище, сѡнмище, сѡн^{s}мище)	месца сходаў, сінагога; сход (малітоўны); сінедрыён
сънмъ (сън^{s}мъ)	натоўп, сход (народу); сінедрыён
съпрѧжати сѧ женоу	жаніцца
съсецъ	грудзі, сасок
съсоудъ (съсоуд, съсѫд)	пасудзіна; начынне, рэчы
сътникъ (сотникъ, сътьникь)	кіраўнік атрада, у які ўваходзіла сто воінаў
съшедыи	які сышоў; той, хто сышоў
сь	гэты
сѣанїе	засеянае поле
сѣдалище	стул, крэсла
сѣмо	сюды
сѣнь	шацёр
сѣт	сетка
сѣаи (сѣѧи)	які сее; сейбіт
сѣати (сѣѧти, сѣатї, сѣѩти)	сеяць
Таи	употай, потайкам
такожде	так, таксама; таму
тать	злодзей, грабежнік
тат^{s}ба (татба)	зладзейства
темница (тем^{s}ница, темнїца, темница, темьница)	турма
тещи	бегчы
тлъкьноути	піхнуць
тожде	так, такім жа чынам
токмо (тъкмо, тък^{s}мо, тъкмо, тъкьмо, тъкмѡ)	акрамя; толькі

токъ крове	крывацёк
толико (толикоу)	столькі
толикъ (толикь)	вялікі, значны; так многа
точеніє крове (точеніє кръве)	крывацёк
точило (точилѡ)	прылада для перапрацоўкі вінаграду
тощь	пусты, марны
три десяте (три҃ десѧт, трї десѧт)	трыццаць
тридесѧтолѣтень	трыццацігадовы
трость (тръсть)	трыснёг; палка, посах
троуждати (троуждати)	турбаваць
троуждати сѧ (троуждати сѧ)	працаваць
троусъ (тржсъ, тръсъ)	трасенне; землятрус
тръжище (тор҃жище)	плошча
тръжникъ (тръж҃никъ)	мяняльшчык грошай
трыюще	старанна
тоу (тѹ)	тут; у гэтым месцы; у гэты час
тоуждїи	чужы
тоужити	смуткаваць, бедаваць
тоуне	бясплатна
тъма (тма)	безліч
тъчїю (точїю, точию, тъчию)	толькі; акрамя; вось
тъщ҃но	старанна, пераканаўча
тьма (тма)	цемрадзь
тьма (тма, тъма) кромѣшнаѧ (кромѣш҃наѧ, кьромѣшнаѧ)	месца, пазбаўленае света, пекла
тысоуща (тысѫща, тысѧща)	тысяча
тысоущникъ (тысоущнїкъ)	кіраўнік атрада, у які ўваходзіла тысяча воінаў
тѧжатель	работнік
Оубиеніє	забойства
оубо (ѹбо)	такім чынам; так як; але; якраз; вось; можа быць
оубоѩти сѧ (ѹбоѩти сѧ)	спужацца
оуброусъ (оубрѹсъ)	хустка
оубоудити сѧ	прачнуцца
оубѣлити	пабяліць
оувѣдѣти	даведацца
оугобзити сѧ	даць добры ўраджай
оударити	стукнуць

оудивити сѧ	здзівіцца
оудобѣе	зручней, прасцей
оудѹже (оуджже)	дзе
оудъ	орган, частка цела
ѹець	сын сястры, пляменнік
оузрѣти	убачыць
оукорити	зняважыць; аднесціся з пагардай
оукрои	пахавальнае пакрывала
оукроухъ (оукѕроухъ, оукрѹхъ, ѹкрѹхъ)	крошка
оумр҃твити	умярцвіць
оумывалница	пасудзіна для ўмывання
оуне (оунѣ, ѹнѣ, оунѣе, оунее)	лепш
оуніи	лепшы
оуродъ	вар'ят
оуслышати	пачуць
оусмѣнъ (ѹсмѣнъ)	скураны
оуспѣти	дасягнуць; прайсці (наперад)
оуста	вусны
оустръмити сѧ (оустремити сѧ)	рушыць
оусѣкноути (оусѣкѕноути)	абезгаловіць
оутвръдити (оутвердити)	зачыніць
оутвръдити сѧ	з'явіцца, стаць
оутицати	прыгнятаць
оутріе	раніца наступнага дня, наступны дзень
оутроба	чэрава; улонне (маці)
оутръніи	заўтрашні
оутрѣи (ѹтрѣи)	заўтрашні
оутѣшити сѧ	супакоіцца
Фарисѣи (фарисеи)	прадстаўнік іудзейскай секты
февруарь	люты
Халоуга	агароджа, загарадзь, плот
хитонь (хїтѡнъ)	спадняе адзенне
хлъмъ (холъмъ)	узгорак
храмина	будынак, дом
храмъ (храмь, храм, храмѕ)	храм; дом
хромь, хромыи	кульгавы
хоула	паклёп, абвінавачванне

хоулити	зневажаць, лаяць
Цата (цѧта)	дробная манета
цѣлъ	здаровы; бязгрэшны, нявінны
Чадо (чѧдо, чѧдо, чѧдѡ)	дзіця
чадˢце	дзіця; сын
чающїи	які спадзяецца; той, хто спадзяецца
чˢванъ	пасудзіна
четверицею	чатыры разы
четыре на десѧте (четыри на десѧте)	чатырнаццаць
чрежденїе	пачастунак
чръвленыи	чырвоны
чръмновати сѧ	чырванець
чръта (чрьта)	рыса
чрьвь (чръвь)	чарвяк; моль
чрьнъ	чорны
чрѣво (чрево)	чэрава; улонне (маці)
чрѣсло	паясніца, сцягно
чьтыи	які чытае; той, хто чытае
чюдити сѧ	здзіўляцца
чюждыи (чюжїи, чꙋжїи)	чужы
Шесть десѧт	шэсцьдзесят
шоуица	левая рука
шьвенъ	шыты
Югъ (югь)	поўдзень; вецер
южика	сваяк, сваячка
юзылище	турма
юнеишїи	меншы, маладзейшы
юноша	юнак
Ꙗвити	зрабіць яўным, паказаць
ꙗвити сѧ	з'явіцца; паказацца; стаць бачным
ꙗвѣ	яўна
ꙗгодичина	дзікая смакоўніца
ꙗдца (ꙗдˢца)	той, хто многа есць
ꙗдыи (ꙗдыї)	які есць; той, хто есць

ꙗзвина	нара; логавішча
ꙗзва (ѧзва)	рана
ꙗзыкъ (ѧзыкь)	мова; язык; народ
ꙗръ	злосны
ꙗсти (ꙗсьти)	есці
ꙗти	узяць, брацьʼ; схапіць, захапіць; ахапіць; злавіць
ꙗцемъ	які б ні
ꙗчненъ	ячменны
Ѧзѧ (ꙗзѧ)	немач, хвароба, слабасць
Ѹродивъ (оуродивъ)	неразумны, бязглузды